

## Posudek diplomové práce

Název práce: Výchovně-vzdělávací proces ve waldorfské škole se zaměřením na výuku německého jazyka

Autorka práce: Michaela Popelková, roz. Pokorná

Vedení práce: PaedDr. Dagmar Švermová

Oponentka: Mgr. Pavla Nečasová

Datum odevzdání práce: duben 2007

Diplomantka Michaela Popelková předkládá diplomovou práci, která se zabývá jednou z forem alternativní výuky, resp. alternativním programem, který se stal po roce 1990 oficiální součástí českého vzdělávacího systému (program pro základní vzdělávání byl schválen MŠMT v roce 1990).

Diplomantka si vytýčila za cíl posoudit obecně koncepci výuky na waldorfských školách se zaměřením na výuku německého jazyka (zařazení výuky cizího jazyka do učebních plánů, naplňování cílů a obsahu vzdělávání vzhledem ke kurikulárním materiálům, metodické postupy a přístupy, role učitele, organizace vyučovací hodiny...). V neposlední řadě se Michaela Popelková zajímá i o přístup veřejnosti (rodičů a žáků) k této alternativní formě výuky. Autorka nesrovnává přímo waldorfskou a „standardní“ vyučovací praxi (nebylo to ostatně ani předmětem této diplomové práce), přesto se určité konfrontaci nebrání.

Z uvedených dílčích cílů je patrné, že nebylo možné „prozkoumat“ všechny výše uvedené aspekty v plném rozsahu a proto se diplomantka více zaměřila na didaktická specifika výuky německého jazyka a na funkci učitele ve waldorfském školství. Pro zpracování teoretické části práce vycházela autorka z dostatečně reprezentativního souboru odborné literatury, z informací získaných na internetu a částečně čerpala i diplomové práce „Teaching of the English Language at the Waldorf Upper School“ (Vanclová, O., PedF UK, Praha 2002). V praktické části práce využila diplomantka metody analýzy kurikulárních dokumentů, přímého pozorování formou hospitací v hodinách a interview, z čehož formulovala závěry.

Po formální stránce je diplomová práce obsahuje úvod a dále je řazena do 5 kapitol. 4 kapitoly pojednávají základní teoretická východiska, která slouží jako podklad pro zpracování praktické části diplomové práce (5.kapitola). Práce obsahuje český závěr, resumé v německém jazyce, seznam tabulek a schémat a seznam literatury a dalších zdrojů. Práce je doplněna celkem devíti přílohami.

Ke zpracování jednotlivých kapitol:

V kapitole 1 se autorka popisuje alternativní pedagogické směry. Jistě to není výčet všech alternativních směrů, které se objevovaly ke konci 19. a ve 20. století, ale poskytuje základní informaci o vývojových tendencích v pedagogice (s důrazem na reformní hnutí), zejména těch směrů, kdy se žák stává subjektem výchovy a vzdělávání.

V kapitole 2 poskytuje diplomantka podrobnou informaci o vzniku waldorfské pedagogiky, jejich filozofickém základu a východiscích. Lze se domnívat, že by součástí této kapitoly mohla být v souvislosti s přehledem o waldorfském školství v zahraničí i **zmínka o vývojových tendencích ve školství v českých zemích do poloviny 20. století včetně waldorfského hnutí** (podrobný přehled o waldorfském školství od roku 1989 je uveden dále v kapitole 4).

V kapitole 3 se autorka soustřeďuje na cíle, obsah a organizaci výuky a soustřeďuje se na specifika, která souvisí zejména s vyučovacím procesem včetně řešení výchovných problémů. Popisuje roli rodičů a jejich vztah ke škole obecně. Poměrně rozsáhlá část se

zabývá funkcí učitele (třídního učitele). Poněkud nesourodě působí hodnocení uvedená v závěru této kapitoly.

Kapitola 4 poskytuje přehled o waldorfských školách, které byly zařazeny do systému českého školství po roce 1989. Lze velmi kladně hodnotit i popis výuky na 3 waldorfských školách (Praha-Jinonice, Praha-Dědina, waldorfské lyceum Praha-Opatov).

5. kapitola, která vzhledem k tomu, že zahrnuje výsledky ověřování, je poměrně obsáhlá. Autorka charakterizuje výuku německého jazyka, její zařazení do učebního plánu, částečně i obsah výuky podle jednotlivých ročníků (jazykové prostředky a řečové dovednosti jsou uvedeny přehledně v tabulkách). Vychází ze standardních pedagogických dokumentů, nikoli z „nových“ kurikulárních materiálů. ***Připravují vyučující Školní vzdělávací programy pro waldorfské školy, které by reflektovaly současnou kurikulární reformu – Rámcový vzdělávací program?***

Autorka se zabývá vyučovacími materiály používanými ve waldorfských školách (omezené využívání technických médií, učebnic...). Popisuje používané metody, pozornost soustřeďuje na metody motivační a jejich působení na žáky. Diplomantka hodnotí práci s textem a jeho funkci ve waldorfském vyučování. Většinou se jedná o používání autentických textů, které slouží jak k prezentaci jazykových prostředků, tak k nábívkou řečových dovedností. Subkapitoly 5.4 – 5.5 jsou věnovány omezenému používání některých učebních pomůcek (učebnice, moderní technika). Jak je z vyhodnocení dotazníku patrné, média nejsou v řadě případů pro rodiče rozhodně „tabu“ a zřejmě v životě žáků mimo školu hrají jistou roli, ale vyučující se více přiklání k filozofii waldorfské pedagogiky a tradičně moderní média běžně odmítají a kompenzují to maximálním používáním skutečných předmětů ve výuce. Na rozdíl od běžné školní praxe, odlišné jsou ve waldorfské škole metody diagnostické a klasifikační. Této problematice se autorka věnuje v subkapitole 5.7. Zajímalo by mne, jak jsou výtky, doporučení a hodnocení přesně konkretizovány (nejsem si jista, zda ve slovním vyjádření je možné přesně definovat výkon žáka) – srov. str. 71. Subkapitola 5.8 podává výčet metod používaných ve waldorfské výuce včetně výhod a nevýhod používaných metod ve výuce (viz tabulky na str. 73 - 75). Zajímalo by mne, zda si diplomantka ***ověřila, do jaké míry využití barev přispívá k harmonizaci člověka (srov. str. 71 Goethova nauka o barvách)***. Významnou součástí kapitoly 5 je hodnocení činnosti učitelů na waldorfských školách a jejich postoj k waldorfské pedagogice obecně. Autorka provedla šetření formou interview s vyučujícími němčiny (vyhodnocení je uvedeno v přehledné tabulce na str. 89). Vzhledem k tomu, že učitel požívá maximální svobody v rozhodování o obsahu výuky a používaných metodách měla by být věnována péče vzdělání a dalšímu vzdělávání učitelů. ***Mají vyučující působící na sledovaných školách absolvované speciální studium waldorfské pedagogiky, nebo vzdělávají se v kurzech či jinak?***

Předložená diplomová práce je po stránce formální zpracována přehledně, celkové uspořádání práce je logické. Svým rozsahem splňuje požadavky kladené na diplomovou práci (92 stran). Diplomová práce je psána česky, závěr je formulován v němčině. Práce obsahuje poměrně rozsáhlý seznam prostudované literatury. Doplněna je 9 přílohami.

### Závěrem:

Diplomová práce je zpracována svědomitě a svědčí o zájmu autorky o toto téma, jehož zpracování vyžadovalo nemalé úsilí. Závěry, ke kterým autorka došla, je možné považovat za objektivní, i když se analýza nezabývá všemi aspekty, což ani nebylo cílem.

Navrhuji diplomovou práci M. Popelkové, roz. Pokorné hodnotit jako výbornou-velmi dobrou.

V Praze dne 10.5.2007

Dagmar Švermová